

ЗВІТ

за результатами Пілотної програми з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю (у Вінницькій, Донецькій, Луганській та Харківській областях), що реалізовується громадською організацією «Фундація прав людини» в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ» (UNITER), що реалізується Pact в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID)

Пілотна програма з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю реалізовувався протягом 6 місяців 2016 року в чотирьох областях України – Вінницькій, Донецькій, Луганській та Харківській. За кількістю внутрішньо переміщених осіб ці області суттєво відрізняються. Переважна більшість представників цієї категорії зосереджена в Донецькій, Луганській та Харківській областях, у Вінницькій області ситуація більш сприятлива з огляду на інфраструктуру та міста та наявність необхідних ресурсів для адаптації й реінтеграції ВПО з інвалідністю. Враховуючи структурні відмінності територіальних громад, де реалізовувалась Пілотна програма, були отримані різноманітні результати її впровадження, що можна спостерігати і на макро-рівні (регіон, область), і на рівні громади, і на мікро-рівні окремих організацій, що завдяки залученню до реалізації Програми отримали змогу реалізувати свою місію у вигляді чітко окреслених локальних ініціатив.

Підсумковий Форум у м. Вінниця, 19 травня 2016, учасники Пілотної програми з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю (у Вінницькій, Донецькій, Луганській та Харківській областях), що реалізовується громадською організацією «Фундація прав людини» в рамках проекту «Об'єднуємося заради реформ» (UNITER), що реалізується Pact в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID)

МАКРО-РІВЕНЬ

Сєверодонецьк (Луганська область) – це місто стало осередком громадських ініціатив й соціальних проектів протягом двох останніх років. Сєверодонецьк є фактичним адміністративним центром частини Луганської області, контрольованої урядом. У Луганській області станом на березень 2016 року налічувалось 255 537 внутрішньо переміщених осіб¹, нагальність створення сприятливих умов для цієї категорії населення, а також для найменш захищеного її сегменту – осіб з інвалідністю, не викликає сумнівів. До реалізації Пілотної програми з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю долучились 10 організації Луганської області, зокрема

- Сєверодонецьке агентство розвитку громади
- Сєверодонецьке асоціація молодіжних ініціатив
- Сєверодонецька спільнота інвалідів «Надія», «Ти не один»
- Обласна НУО інвалідів зору та слуху
- Департамент соціального захисту обласної адміністрації
- Сєверодонецька міська раді
- Луганське обласне відділення Фонду соціального захисту інвалідів
- Луганський регіональний центр фізичної культури та спорту «Інваспорт»
- Сєверодонецький міський центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги
- Міський територіальний центр соціального обслуговування населення

Спектр організацій свідчить, що до реалізації програми долучались як неурядові організації, так і державні структури, що, в своє чергу, забезпечує послідовність реалізації громадських ініціатив і їх імплементацію в життя регіону. Так, *на макро-рівні* взаємодії з представниками офіційних структур проведено круглий стіл «Про місце внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю в системі соціального захисту Луганської області і реабілітації в місці переміщення». Пропозиції, що були сформовані в ході круглого столу, знайшли свій відгук і представників місцевого самоврядування та міської адміністрації. Питання, обговорені на круглому столі, торкнулись таких актуальних питань, як придатність міської інфраструктури для пересування осіб з інвалідністю, можливості отримання медичних послуг, зокрема

¹ За даними <http://unhcr.org.ua/attachments/article/244/Field%20Office%20Factsheet%20-%20Sievierodonetsk%20-%20March%202016%20%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94.pdf>

протезування, створення волонтерських бригад для допомоги в пересуванні особам з інвалідністю, а також формування сприятливих умов віддаленої праці для людей з інвалідністю, зокрема можливостей роботи на дому тим представниками спільноти, що мають обмеження в русі.

Добропілля (Донецька область). Донецькій область також характеризується одним з найвищих показників внутрішньо переміщених осіб в Україні в цілому. Програма реалізовувалась у місті Добропілля ОО Добропільський центр молоді «Добро» у співпраці з такими регіональними організаціями та ініціативами:

- Організація інвалідів «Джерело»
- Ініціативна група «Фортуна»
- Гуманітарний штаб «Ми Є»

До роботи круглих столів долучалися представники районної та міської влади. Було проведено два круглі столи у березні-квітні 2016 року, що забезпечило формування стратегії подальших дій у громаді. Були обговорені проблеми доступності медичного обслуговування для ВПО з інвалідністю, доступ до соціального забезпечення, доступність об'єктів інфраструктури, реалізація права на працю такою, а також можливість комунікації та доступність дозвіллевих практик в області для осіб з інвалідністю. Результати діяльності круглих столів були висвітлені в регіональних медіа.

Круглий стіл «Інтеграція ВПО в місцеву громаду», м. Білицьке Донецької обл.

Харків та область є одним з найбільших осередків внутрішньо переміщених осіб (станом на березень 2016 року). Пілотна програма з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю виконувалась Харківською громадською організацією «Союз Чорнобиль» у співпраці з іншими громадками організаціями міста та області.

Круглий стіл, проведений за результатами вуличної акції, був присвячений проблема інфраструктурної доступності міста, можливостям співпраці з навчальними закладами, що готують спеціалістів з містобудування та архітектури, а також розширенню інформаційного простору для висвітлення проблем та потреб ВПО з інвалідністю в місті. Завдяки співпраці з органами міської влади в м. Харкові створено можливість конструктивної співпраці з підвищення доступності міста для вразливих груп населення.

У м. **Вінниці** було проведено кілька зустрічей із представниками органів місцевої влади, зокрема з представниками Вінницької міської ради,

також локальні зустрічі та обговорення майбутніх практичних дій в межах реалізації Програми.

Зустріч з представниками Вінницької міської ради в рамках виконання Пілотної програми з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю.

МЕЗО-РІВЕНЬ

На цьому рівні, що знаходиться на перетині взаємодії зі структурами влади та особистісно-орієнтовані практиками, знаходиться спільнота, або неурядові громадські об'єднання, що втілюють у життя ті дороговкази, вироблені на попередньому рівні взаємодії з владою і державними інституціями. Для цього послідовно реалізовані семінари з проблематики активного у кожному з регіонів-учасників Програми.

Були проведені дводенні семінари-тренінги «Активний правозахист: роль переселенців як ресурсу місцевого розвитку регіону», де із залученням провідних спеціалістів з правозахисту учасники змогли поглибити знання про свої права, можливості їх реалізації, способи захисту, і розширити спектр своєї взаємодії з організаціями громадянського суспільства у своєму регіоні.

Практичні знання, набуті на семінарі, дозволятимуть учасникам надалі проводити громадські кампанії з різної тематики, розробляти стратегії діяльності в рамках проведення кампанії з захисту прав ВПО з інвалідністю, а також ефективно створювати робочі групи та формувати проведення публічних заходів – вуличних акцій та інших подібних. Розробка наступних публічних заходів є важливою сходинкою для діалогу із ширшими верствами населення, і донесення власних конструктивних ідей до максимально широкого сегменту суспільства через безпосередню взаємодію. Адже всі ми знаємо, що люди з інвалідністю в тій чи іншій мірі опиняються в соціальній

ізоляції – через обмеження міського середовища, що не дозволяють вільні пересуватися і фактичну недоступність приміщень, через недоступність медіа для висловлення власної думки з різних суспільно важливих питань, і, зрештою, через соціально-психологічну дистанцію по відношенню до людей з інвалідністю.

Семінари-тренінги з правозахисту дозволяють учасникам не тільки самим дізнатися про обсяг своїх прав та обов'язків, але й навчитися доносити цю інформацію до ширшої аудиторії – груп, з якими вони безпосередньо взаємодіють. Статус ВПО також накладає певні обмеження на свого власника, тому поєднання цих двох характеристик часто важко сприймається нашою цільовою групою, і саме для розвінчання стереотипів про цих людей і переродження дискримінації також важливе проведення освітніх заходів, таких як тренінги та семінари.

СЕМИНАР:

«Активная правозащита: роль переселенцев как ресурса местного развития региона»

м. Северодонецьк

м. Харків, семінар «Активний правозахист»

МІКРО-РІВЕНЬ

Переходячи на сходинку «активних дій»

На цьому етапі відбувалось найцікавіше – застосування ідей, сформованих на макро-рівня і знань та навичок, здобутих на мезо-рівні на практиці взаємодії. Робота з громадою через конкретних людей і побудова ефективної комунікації є одним з найскладніших етапів втілення соціальної ініціативи. Саме тому етап проведення вуличних акцій та інших варіацій співпраці із громадою є принципово важливим для оцінки ефективності проекту.

Метою вуличної акції, як правило, є привернення уваги громадськості до певної проблеми, в нашому разі це проблеми доступності міст для людей із певними обмеженнями, до того ж тих, що нещодавно в цьому місті. Під час акцій і владні структури та пересічні громадяни мають змогу дізнатися, що саме створює бар'єри для людей з інвалідністю, і як цього можна уникнути та допомогти їм безпечніше почуватись у новому рідному місті.

Фото з вуличної акції у м. Северодонецьк

Вуличні акції у різних форматах були проведені у всіх чотирьох областях, що взяли участь у пілотному проекті, але у всіх областях, де виконувалась Пілотна програма, вони мали власну унікальну специфіку.

Підготовка до вуличної акції в м.Вінниця

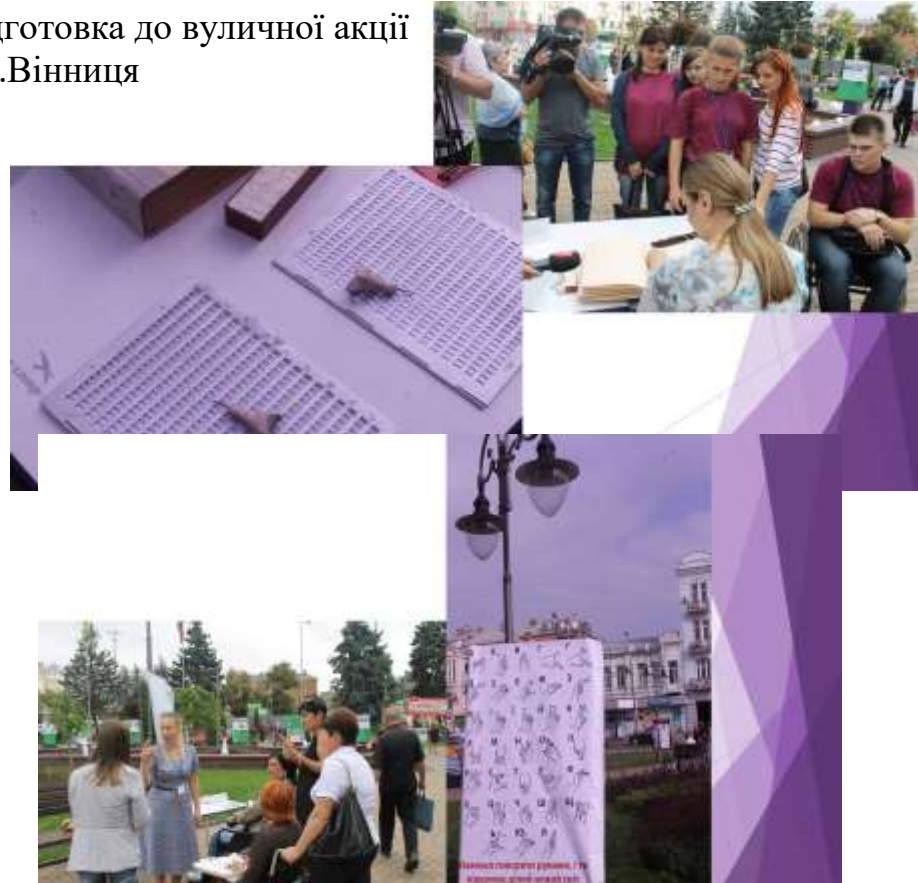

Фото з вуличної акції у м. Вінниця

Учасники Програми у м. Харкові до організації публічної акції підійшли нестандартно і організували квест під назвою «Крізь місто на дотик» для визначення проблем харківського середмістя, з якими щоденно стикаються люди з інвалідністю, зокрема з обмеженнями зору.

Протягом цього заходу звичайні харків'яни та люди з інвалідністю тестували громадський транспорт (згідно з умовами квесту, учасники мали приїхати двома на тролейбусі та метро), центральні вулиці міста, а також аптеки на доступність для людей із вадами зору. Виявилось, що в Харкові, незважаючи на статус міста як одного з найкомфортніших для життя, є низка невирішених проблем із архітектурною доступністю.

Різноманітні акції, що проводились у містах, дозволяють, окрім інформування громади і привернення уваги до існуючих проблем, самим учасникам та волонтерам глибше усвідомити моменти дискримінації і сформуванню уявлення про шляхи їх подолання.

Квест-акція «Крізь місто на дотик», м. Харків

У м. Добропілля вуличні акції були спрямовані на реалізацію колективних дій із громадою міста та проводилися з метою благоустрою території. Серед досягнень – організація акції «Білицьке – місто троянд». Тут увага приверталась настільки до наявних проблем ВПО з інвалідністю, а до їх потенціалу і ролі в міській громаді, і подоланню стереотипного ставлення до ВПО та людей з інвалідністю як таких, що тільки потребують тільки допомоги з боку суспільство, а вуличні екологічні акції із залученням представників цих груп свідчать, що в сфері соціальних ініціатив кожна група може робити свій вагомий внесок у формування громадянського суспільства.

м. Добропілля, вуличні акції

МІКРО-РІВЕНЬ

Формування активної позиції людей з інвалідністю

Окрім вуличних акцій як засобу інформування громадськості потреби та інтереси ВПО з інвалідністю, важливим є також набуття ними практичних навичок та знань, що допомагатимуть їм успішно інтегруватись до нової спільноти і – що особливо важливо – бути корисними за допомогою професійної, творчої та соціальної самореалізації. Для забезпечення цієї можливості були проведені практичні тренінги з віддаленого працевлаштування та пошуку роботи на біржах фрілансу (м. Харків), тренінг «Професійне навчання з виготовлення скрапбукінгу та писанок» (м. Северодонецьк), у м. Білицьке (Донецька обл.) відбувся тренінг з самозайнятості, у Вінниці, де досить поширені такі ініціативи для людей з інвалідністю і проводяться на постійній основі, відбулось відкриття нового корпусу реабілітаційного центру «Гармонія» (за адресою вул. Винниченка, 5), до постійно проводяться різні навчальні заходи для молоді з інвалідністю – від майстер класів з hand-made до тренінгів особистісної активності.

У кожного з регіонів-учасників Пілотної програми з захисту прав та інтересів ВПО з інвалідністю є унікальні потреби щодо реалізації конкретних кроків на мікро-рівні – десь це можливість професійної реалізації, десь активніше залучення до громадського життя, десь необхідний комплексний підхід, що поєднує в собі кілька практик, тому досягнення по завершенню Пілотної програми у всіх чотирьох областях виявилися різними.

Загалом було надано більше 400 консультацій для переселенців з інвалідністю з різних актуальних для них питань, створена міжрегіональна інформаційна платформа для організацій людей з інвалідністю для обміну досвідом та подальшої співпраці, правова інформаційна кампанія, що здійснювалась у формі вуличних акцій різноманітного спрямування, сприяла розширенню інформаційного простору, знайшовши своє висвітлення у регіональних ЗМІ. В рамках інформаційної кампанії було створено п'ять соціальних відео-роликів за тематикою взаємодії суспільства та людей з інвалідністю.

ДОРОГОВКАЗИ НАСТУПНИХ ДІЙ

Результати реалізації Пілотної програми з захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених осіб з інвалідністю в чотирьох областях України свідчать про те, що в подальшому організаціям громадського сектора

потрібно зосередитися на розширенні мережі контактів потенційних організацій-партнерів у різних регіонах України, також важливою є активність в мережі Інтернет та вміння презентувати власні ідеї та проекти як конкурентоспроможні і інтернет-просторі. Для цього на Підсумковому формі було проведено майстер клас з інтернет-маркетингу з орієнтацією на подальше зростання впливу локальних ініціатив в інформаційному просторі.